

ները շատ խղճալի, հին շէնքեր էին, որ այժմ քանդել են և նորն են կառուցանում:

Գարոցական շէնքը կզոռ բոլոր շէնքերից զեղեցիկ է, միայն ափսոս, որ զեանից մի փոքր ինչ բարձր չէ շինուած, խոնաւութիւնից փոքր ինչ աւելի ազատ լինելու: Մի երկար նրբանցքի մէջ բացուած են չորս մեծ, լուսաւոր սենեակներ, որոնցից մինը ծառայում է իբր վանքի գրադարան-թանգարան:

Իբրև մասան, խոհանոց, փայտատուն ծառայում են հին սեղանատան և հին խցերի փոքր ինչ վերանորոգուած շէնքերը:

ՎԱՆՔԻ ՍՐԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ, ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԶԱՐԴԵՐՆ ՈՒ ԱՆՕԹՆԵՐԸ

Վանքի ամենանշանաւոր սրբութիւնը ասուրը նշանա կոչուած խաչն է: Սա երկաթէ մի մեծ խաչ է, կենդրոնում, ապակու տակ ամփոփուած խաչափայտի մասից:

Աւանդութեան ասելով այս խաչը շինուած է այն կոնքի կտորից, որի մէջ Աստուածածինը լողացրել է Մանուկ Յիսուսին: Թաղէսս առաքելը այդ կոնքից բառանց զործիքիս երեք խաչ է պատրաստել, որոնցից մինը սա է, երկրորդը գտնուած է Նախիջևանի գաւառի Երնջակայ ս. Կարապետի վանքում և կոչուած է Հազարափրկիչ, իսկ երրորդը՝ Սերսոնի նահանգի Գրիգորոպոլ քաղաքում, ուր տարել են Անիից գաղթող ժողովուրդը:

Սեանայ վանքի այս սուրբ նշանը կոչուած է նաև Կոթայ սուրբ նշան, մի առժամանակ Գեղարքունիքի Կոթայ վանքում պահուած լինելու պատճառով: Այս խաչը միառժամանակ էլ պահուել է Հայր Յովհաննու կամ Մարգարաւանեաց վանքում, ուր նրա դորձած հրաշքի նկարագրութիւնը կը պատմենք յոյն վանքի ստորագրութեան մէջ: Ոչ միայն բազմաթիւ ուխտաւորներ են գալիս Սեան սուրբ նշանը համբուրելու, այլ և զրեթէ ամէն տարի հասարակական մի դժբախտութեան, համաճարակների, երաշտութեան, կարկտի և այլ ժամանակ ժողովուրդը գալիս տանում է ս. նշանը՝ զիւղերում անդաստան կատարելու:

Բացի այս հոշակուած ասուր-նշանից՝ Սեանում կան նաև չետեհալ խաչերը:

Արծաթէ, ոսկեղօծ մի խաչ, որի մէջ կայ կենաց փայտից մի մասն. սրտ մասին մի աւանդութիւն ասում է թէ Աշոտ թագաւորի Մաշտոց վարդապետին տուածն է, մի ուրիշ աւանդութիւն Սիւնեաց Բիւրեղ տիկնոջ Հերակլ Յունաց կայսրից ստացած խաչափայտի մի մասն է համարում: Նոյն խաչափայտի մի

ուրիշ մասը գտնուում է Տաթևում, «Աւագ սուրբ նշան» անուամբ, մի մասն էլ Վայոց Ձորում՝ «Արկազու սուրբ խաչ» անուամբ:

Մի արծաթէ մեծ խաչ, որ յիշատակէ Զիթախեանց եղբայրների, 1656 թուին նուիրուած:

Քառասուն և հինգ արծաթէ խաչեր, որոնցից վեցի մէջ ամփոփուած են հետևեալ սրբերից մինի մասունքը՝ Պօղոս առաքեալի, Գէորգ Զօրավարի, Մինաս Զինաւորի, Յակոբ առաքեալի, ս. Կարապետի, Յակոբ Մծբնայ Հայրապետի:

Թջեայ մի խաչ ևս կայ, որի մէջ ամփոփուած է Վարդան զօրավարի ատամը:

Նրկու հատ էլ փայտէ խաչեր կան, նուրբ քանդակներով և եզերքը արծաթով պատած:

Ուշազբաւ են նաև չորս հատ արծաթէ ոսկէզօծ մասնատիեր, տասն հատ նոյնպիսի սկիհներ, 3 հատ արծաթէ բուրվառներ, 2 հատ արծաթէ խնկատուփ, մի հատ արծաթէ մեռնատուփ, մի զոյգ արծաթէ քշոցք, մի հատ արծաթէ ոսկէզօծ խաչվառք:

Բաւականաչափ եկեղեցական զգեստների մէջ աչքի են ընկնում Դաւիթ կաթուղիկոսի եպիսկոպոսական թագը և եմիփորոնը, չորս հատ արծաթապատ սաղաւարտները, եպիսկոպոսական փղոսկրեայ գաւազանը և այլն:

ՎԱՆՔԻ ԶԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

Ղուկասեանի շինած դպրոցական շէնքի սենեակներից մինը դարձրած է գրադարան և այստեղ բաւական խնամքով պահուում են մօտ ութ հարիւր կտոր տպագրուած և 112 ձեռագիրներ՝ մեծ մասամբ կրօնական բովանդակութեամբ:

Զեռագիրների ցուցակը նախ կազմել է Նզիա արեղայ Զաւախանը՝ 1870 թուին, ապա Սահակ վարդապետ Ամատունին 1892 թուին: Այս երկու ցուցակներն էլ շատ համառօտ են և, նոյն իսկ քաղուածքներ յիշատակարաններից չունեն: Ամատունու կազմածը տպուած է Մեսրոպ արք-եպիսկոպոս Սմբատեանի «Տեղագիր Գեղարքունի գաւառի» մէջ (եր. 395—412): Սրանից անհամեմատ մանրամասն և յիշատակարանների քաղուածքներով, թէպէտև դարձեալ ոչ լրիակատար, կազմել է պրօֆ. Ն. Մառը 1890 թ. որ և տպուել է 1892 թ. ռուսերէն՝ Մոսկվայում և հայերէն թարգմանութեամբ՝ Վիեննայի Մխիթարեանների մօտ:

Վերջերս Թովչեանը ևս կրկին կատարել է այդ աշխատանքը, սակայն դեռ ևս չի հրատարակել: